

Оліферук С.І.

молодший науковий співробітник

Інституту економіки та прогнозування НАН України

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Розглянуто методичні підходи до інтегральної оцінки рівня розвитку сільського господарства. На основі вдосконаленого підходу проведено інтегральну оцінку сталого розвитку сільського господарства в розрізі регіонів за сформованою системою показників.

Ключові слова: інтегральна оцінка розвитку, сільське господарство, сталий розвиток, регіони України.

JEL: Q01

Постановка проблеми. У процесі управління виникає потреба інтегральної оцінки розвитку економічної системи за допомогою агрегування її різно-рідних характеристик. Така оцінка дозволяє провести комплексний і диференційований аналіз розвитку сільського господарства регіонів, що є основою формування виважених управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень. Методичні підходи до формування системи індикаторів для виміру рівня розвитку сільського господарства та окремих його складових за допомогою синтетичного показника викладені в роботах багатьох вітчизняних учених, зокрема: Г.Жаворонкової [1], В.Залізка [2], О.Копиткової [3], О.Піменової [4], О.Попової [5], С.Судомир [6], В.Цибуляк [7].

Євроінтеграційний вектор України, необхідність гармонізації національної аграрної політики зі Спільною аграрною політикою ЄС актуалізують завдання оцінки розвитку сільського господарства з урахуванням екологічної та соціальної складових.

Метою статті є вибір і вдосконалення методичного підходу до розрахунку інтегрального індексу сталого розвитку сільського господарства, формування відповідної системи показників та їх груп; на основі запропонованої методики – проведення оцінки рівня розвитку сільського господарства в розрізі регіонів, їх групування за знайденим індексом.

Виклад основного матеріалу. В Україні відсутня офіційно затверджена методика комплексної (інтегральної) оцінки розвитку сільського господарства. Авторські ж методики вчених-аграрників [1, с. 42–45; 2, с. 20–21; 3; 4, с. 63–72; 6, с. 31–33] характеризуються:

- різними підходами до оцінки розвитку сільського господарства, що зумовлено аспектами та цілями дослідження;
- використанням як абсолютних, так і агрегованих величин;
- використанням експертних оцінок (здебільшого як вагових коефіцієнтів) поряд зі статистичними, що знижує об'єктивність результату;

– неергономічною візуалізацією результатів у розрізі складових розвитку, що ускладнює використання пропонованих методик для диференційованого управлінського впливу.

Для знаходження інтегрального індексу рівня розвитку сільського господарства регіонів України слідуватимемо такому алгоритму (рис. 1):

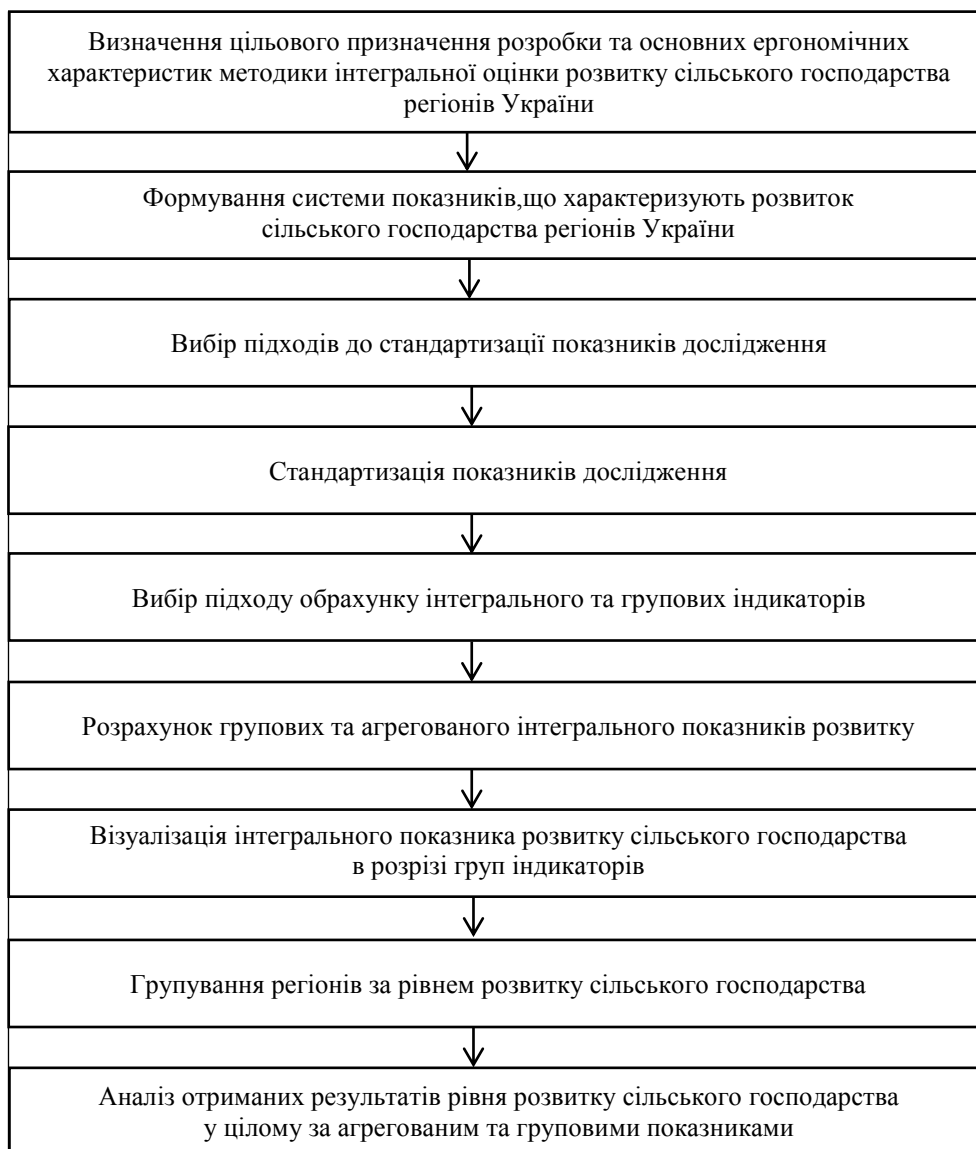

Рис. 1. Алгоритм оцінки рівня розвитку сільського господарства в регіонах України

Джерело: складено на основі: Стасюк О.М. Інтегральна оцінка конкурентоспроможності регіонів України / О.М.Стасюк, І.А.Бевз // Економіка та прогнозування. – 2012. – №1. – С. 77; Цибуляк В.Я. Інституційні засади сільського розвитку в Україні: науково-прикладний аспект: монографія / В.Я. Цибуляк; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозув. НАН України". – К., 2014. – С. 121.

Методика інтегральної оцінки має відповідати таким ергономічним критеріям: задовольняти потреби управління (перманентно уточнювати задекларовані в аграрній політиці складові розвитку); допускатися до використання на національному та регіональному рівнях; не мати надто багато показників, які відповідають офіційній статистиці; бути репрезентативною для різночасових, міжрегіональних та міжгрупових зіставлень [8, с. 28; 9, с. 76].

При розрахунку інтегрального індексу розвитку сільського господарства важливо визначитися з формою вираження інтегрального показника через окремі показники, співмірністю різнорідних окремих показників (вибору підходу стандартизації різнорідних показників), доцільністю використання вагових коефіцієнтів окремих показників та їх груп і методичних підходів для їх визначення [10, с. 56].

Розвиток сільського господарства є комплексним завданням як профільної аграрної політики, так і соціальної, структурної, регіональної та інших, тому й оцінка його розвитку має проводитись на інтегральній основі, де поряд з виробничими та фінансовими показниками враховуватимуться соціальні, екологічні, управлінські та територіальні аспекти [7, с. 120]. Тому розроблення методики інтегральної оцінки розвитку сільського господарства в регіонах України як орієнтира для прийняття управлінських рішень має відповідати конкретним завданням управління.

У зв'язку з євроінтеграційним вектором, що передбачає адаптацію вітчизняного сільського господарства до вимог САП ЄС, важливо оцінити також рівень його сталого розвитку.

У пропоновану систему показників оцінки рівня сталого розвитку сільського господарства в регіонах країни відібрано 14 окремих (первинних) показників, які об'єднані в три групи: економічні, соціальні та екологічні (табл. 1).

Первинні показники відбиралися у відносному виразі – у розрахунку на одиницю площі, особу та у відсотках. Для всебічного відображення складових сталого розвитку сільського господарства показники поділено на стимулятори та дестимулятори, що вносить елемент суб'єктивізму.

З допомогою стандартизації (нормування) різнорідних показників позбуваються одиниць виміру та приводять показники до співставного вигляду. Існують різні методичні підходи до стандартизації. Найбільшого поширення серед вітчизняних вчених отримав методичний підхід, викладений у Постанові КМУ № 650 [2, с. 21; 7, с. 124; 11; 12, с. 129]. Його особливістю є розмежування показників стимуляторів та дестимуляторів (досягається за допомогою комбінування розрахунку – від максимального до фактичного значення та від фактичного до мінімального значення відповідно), їх стандартизація до розмаху варіації. Ці показники визначаються за такими формулами, набувають значень від 0 (мінімальне значення) до 1 (максимальне значення):

$$z_{ij}^- = \sum_{m=1}^M \frac{x_{ij} - x_{\min}}{x_{\max} - x_{\min}} \quad \text{та} \quad z_{ij}^+ = \sum_{m=1}^M \frac{x_{\max} - x_{ij}}{x_{\max} - x_{\min}}, \quad (1)$$

де: z_{ij}^+ , z_{ij}^- – стандартизовані значення показників стимуляторів та дестимуляторів; x_{ij} – значення j -го показника i -го регіону; x_{\max} , x_{\min} – максималь-

не та мінімальне значення i -го показника; M – число реалізації показника по регіонах.

Таблиця 1

**Показники оцінки рівня сталого розвитку сільського господарства
в контексті сталості**

I	Економічні	1	Валова продукція в сільськогосподарських підприємствах, тис. грн/га
		2	Валова сільськогосподарська продукція в домогосподарствах населення, тис. грн/га
		3	Рівень рентабельності сільськогосподарських підприємств, %
		4	Поголів'я ВРХ, голів на 100 га сільгоспугідь
		5	Забезпеченість енергетичними потужностями сільськогосподарських підприємств, кВт/100га
		6	Кількість фермерських господарств, од. на 10000 сільських жителів
II	Соціальні	7	Кількість найманих працівників у сільськогосподарських підприємствах, осіб/100 га сільгоспугідь
		8	Середня заробітна плата в сільському господарстві, грн
		9	Кількість самозайнятих в сільському господарстві, осіб/100 га сільгоспугідь
		10	Вартість виробленої продукції в домогосподарствах на одного його члена, грн/особу
		11	Рівень самозабезпечення білком тваринного походження, %
III	Екологічні	12	Рівень розораності території, %
		13	Частка виснажливих культур у посівній площі сільськогосподарських підприємств, %
		14	Внесення мінеральних добрив (у перерахунку на 100% поживних речовин), кг/га

Джерело: складено автором на основі: Попова О.Л. Нові пріоритети Спільної аграрної політики ЄС на 2014–2020 роки: стратегічні орієнтири для розвитку агросфери України / О.Л.Попова // Економіка АПК. – 2013. – № 12 – С. 89–96; Попова О.Л. Система індикаторів сталого сільськогосподарського розвитку / О.Л.Попова // Статистика України. – 2010. – № 4. – С. 61–65; Уманець Т.В. Оцінка інвестиційної привабливості регіону за допомогою інтегральних індексів / Т.В.Уманець // Економіка і прогнозування. – № 4. – 2006. – С. 133–146.

Ряд авторів вказують на недолік цього методу, а саме – занижену інформативність [3; 9, с. 77; 13, с. 19; 14, с. 138]. Наприклад, у випадку, коли зважений окремий показник для регіону з найнижчим значенням дорівнює нулю. Тому пропонується використовувати такі формули:

$$z_{ij}^+ = \frac{x_{ij}}{x_{\max}} \quad \text{та} \quad z_{ij}^- = \frac{x_{\min}}{x_{ij}} \quad (2)$$

Рідше використовуються в наукових публікаціях класичні методи стандартизації – ізотонічна та ізотропна. Ізотонічна стандартизація – це перетворення, що зберігає рівень ознаки. Ця стандартизація проводиться за такою формулою:

$$z_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sum_{n=1}^N x_{ij}} \quad (3)$$

Отримані таким шляхом показники відображають "внесок" чи "масштаб" окремого регіону у сумарний показник по країні. Недоліком цього підходу є втрата інформаційної складової для міжрегіонального порівняння за суміжними показниками.

У результаті ізотропної стандартизації відбувається вирівнювання структури та рівня ознаки досліджуваних об'єктів:

$$z_j = \frac{x_j - \bar{x}_j}{d_j}, \quad (4)$$

де: \bar{x}_j – середнє арифметичне окремих показників; d_j – стандартне відхилення окремого показника.

Середнє значення показника (\bar{x}_j) та стандартне відхилення (d_j) знаходимо за такими формулами:

$$\bar{x}_j = \frac{\sum_{m=1}^M x_{jm}}{M} \quad (5)$$

$$d_j = \sqrt{\frac{\sum_{m=1}^M (x_{jm} - \bar{x}_j)^2}{M}}, \quad (6)$$

де M – кількість реалізацій ознаки спостереження по регіонах.

Порівнюючи два розглянуті методи стандартизації, слід відзначити переваги ізотропної стандартизації – вища інформативність та можливість працювати з від'ємними первинними показниками.

Проблема введення до обчислень показників-дестимуляторів вирішується за допомогою простих перетворень [15, с. 89; 16, с. 18–28]:

$$z_j = 1 - z_j^- \text{ або } z_j = \frac{1}{z_j^-}, \quad (7)$$

де z_j^- – стандартизований показник-дестимулятор.

Наступний етап дослідження – вибір методичного підходу визначення інтегрального індексу розвитку сільського господарства. Одним із таких підходів є знаходження середнього арифметичного чи геометричного групових інтегральних індексів (наприклад, інтегральний груповий економічний, екологічний, соціальний, управлінський та інші індекси, що визначаються з первинних показників), які отримані із стандартизованих первинних показників аналогічним способом [2; 7 с. 124-125; 11]:

$$I_i = \frac{\sum_{n=1}^N I_{gij}}{N}, \text{ або } I_i = \sqrt[N]{\prod_{n=1}^N I_{gii}}, \quad (8)$$

де: I_{gij} – груповий інтегральний індекс; N – кількість показників.

У деяких випадках автори використовують вагові коефіцієнти окремих показників чи групових інтегральних індексів, що відповідають мірі їх впливу на результуючий показник [12, с. 129; 17]:

$$I_i = \frac{\sum_{n=1}^N \omega_{ij} z_{ij}}{N}, \text{ або } I_i = \frac{\sum_{n=1}^N \omega_{ij} I_{gij}}{N}, \quad (9)$$

де ω_{ij} і ω_{gij} – ваговий коефіцієнт окремого показника та групового інтегрального індексу.

Вагові коефіцієнти обраховують за допомогою різних методичних підходів, які залежать від цілей визначення інтегрального показника. Ряд авторів здебільшого використовують метод експертних оцінок [1, с. 43]. У випадку пошуку строгої залежності впливу окремих показників на результуючий застосовують методи багатомірного аналізу (наприклад, метод головних компонент [12, с. 129–190], кореляційний аналіз [17, с. 117]).

Для зведення групових інтегральних показників у кінцевий автори часто використовують метод середнього квадратичного за Колмогоровим:

$$I_i = \sqrt{\frac{\sum_{n=1}^N I_{gij}^2}{N}} \quad (10)$$

Цей підхід дозволяє виключити нульове значення інтегрального індексу у випадку, коли окремі показники дорівнюють нулю [13, с. 19–23; 9, с. 78–79; 14, с. 138–139; 7, с. 125]. Однак потребує додаткових перетворень за наявності від'ємних значень показників.

О.Белов і О.Стасюк використовують геометрично-аналітичний підхід для знаходження інтегрального показника, що має вигляд "радару". Перевагою цього підходу є наочність (відображення групових індексів на променях "радару"), простота обрахунку (інтегральний показник визначається за площею фігури, утвореної груповими індексами, що відкладені на променях "радару", відсутні ваги, що впливають на результуючий показник).

Ще раз зазначимо: інтегральний показник сталого розвитку сільського господарства регіонів України обраховується для потреб управління. Він має синтетичний характер і розрахований нами з допомогою формул (8) у два етапи: спочатку визначимо групові індекси, а з них – інтегральний індекс. Прийнято, що складові розвитку рівноцінні, тому вагові коефіцієнти не використовуються.

Для порівняння показників розвитку у динаміці використаний нами методичний підхід вимагає деяких змін – знаходження спільних середніх арифметичних та стандартних відхилень для окремих показників всього часового горизонту дослідження, перерахунку стандартизованих показників за формулою (4). Це дозволить отримати інформацію не тільки про зміну рейтингу окремих показників та їх груп по роках у регіонах, а й зберегти складову динаміки рівня показників.

Результати розрахунку групових та результуючого інтегрального показників сталого розвитку сільського господарства за 2013 р. наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Групові індекси та інтегральний індекс сталого розвитку сільського господарства в регіонах України у 2013 р.

Регіон (область)	Груповий індекс			Інтегральний показник	Рейтинг регіону
	Економічні	Соціальні	Екологічні		
Івано-Франківська	0,750	0,808	0,974	0,844	1
Львівська	0,767	0,162	0,635	0,521	2
Київська	0,201	1,179	0,180	0,520	3
Вінницька	1,499	0,553	-0,525	0,509	4
Черкаська	0,464	1,377	-0,446	0,465	5
Волинська	0,109	-0,002	0,891	0,333	6
Закарпатська	-0,061	0,352	0,607	0,299	7
Полтавська	0,430	0,277	-0,247	0,153	8
Житомирська	-0,406	-0,417	1,275	0,151	9
Хмельницька	0,172	0,215	-0,051	0,112	10
Чернігівська	-0,654	-0,298	1,099	0,049	11
Рівненська	-0,295	-0,166	0,502	0,014	12
Тернопільська	-0,171	-0,080	0,128	-0,041	13
Чернівецька	-0,322	0,342	-0,261	-0,080	14
Сумська	-0,387	-0,351	0,454	-0,095	15
Харківська	-0,192	-0,267	0,025	-0,145	16
Донецька	-0,283	0,122	-0,370	-0,177	17
АР Крим	-0,532	-0,142	-0,060	-0,244	18
Одеська	-0,047	-0,842	0,078	-0,270	19
Дніпропетровська	0,115	-0,239	-0,990	-0,371	20
Кіровоградська	-0,028	-0,188	-0,935	-0,384	21
Миколаївська	0,169	-0,538	-0,820	-0,397	22
Луганська	-0,589	-0,744	-0,091	-0,475	23
Херсонська	-0,197	-0,474	-0,995	-0,555	24
Запорізька	-0,514	-0,640	-1,057	-0,737	25

Джерело: розраховано автором на основі: Довкілля України: стат. зб. / Держстат України. – К., 2013. – 234 с.; Регіони України: стат. зб. / Держстат України. – К., 2013. – Т.2. – 783 с.; Сільське господарство України за 2013 рік : стат. зб. / Держстат України. – К., 2014 – 343 с.

Інтегральний індекс сталого розвитку сільського господарства країни у 2013 р. варіював по регіонах від (-0,737) у Запорізькій області до 0,844 у Івано-Франківській області. Зокрема 19 областей мали значення інтегрального індексу розвитку вище середнього по Україні, а 6 – нижче середнього. На основі інтегральних індексів сформовано рейтинг розвитку сільського господарства регіонів.

Групові індекси дозволяють оцінити складові розвитку сільського господарства регіонів і таким чином встановити сильні та слабкі аспекти розвитку. Групові індекси варіюють в межах від (-1,057) – щодо соціальної складової розвитку у Запорізькій області до 1,499 – щодо економічної складової

у Вінницькій області. Для прикладу розглянемо випадок першої області в рейтингу регіонів країни за інтегральним індексом розвитку сільського господарства – Івано-Франківської. Характерною особливістю області є досить високі показники всіх трьох складових розвитку (соціальної, економічної та екологічної складової) порівняно з іншими регіонами України та їх збалансованість (рис. 2).

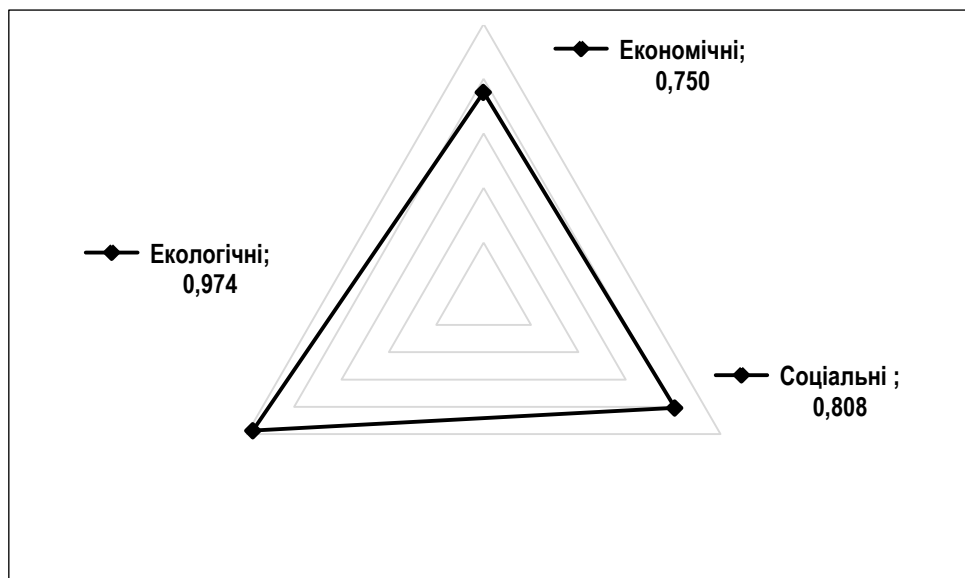

Рис. 2. Групові індекси розвитку сільського господарства Івано-Франківської області в 2013 р.

Джерело: визначено автором.

На перший погляд найбільш суперечливим є високий рівень групового індексу "економічна складова" Івано-Франківської області. Хоча регіон і не є лідером серед виробників сільськогосподарської продукції, однак за запропонованими нами показниками (зваженими на площу, кількість населення чи вираженими у відсотках) показує хороші результати. Сильними характеристиками області є: валова продукція в сільськогосподарських підприємствах і домогосподарствах населення в розрахунку на 1 га сільгоспугідь (2,683 та 1,121 відповідно), рівень рентабельності сільськогосподарських підприємств (1,768). Незадовільні показники забезпеченості енергетичними потужностями сільськогосподарських підприємств на 100 га (-0,172) та кількості фермерських господарств на 10000 сільських жителів (-1,037) (рис. 3).

Враховуючи рівень самозабезпечення продовольством за рахунок власного виробництва, насамперед білком тваринного походження (і зважаючи на високі індекси соціальної та екологічної складових розвитку) – робимо висновок про високий рівень сталого розвитку сільського господарства Івано-Франківської області в 2013 р. порівняно з іншими регіонами України.

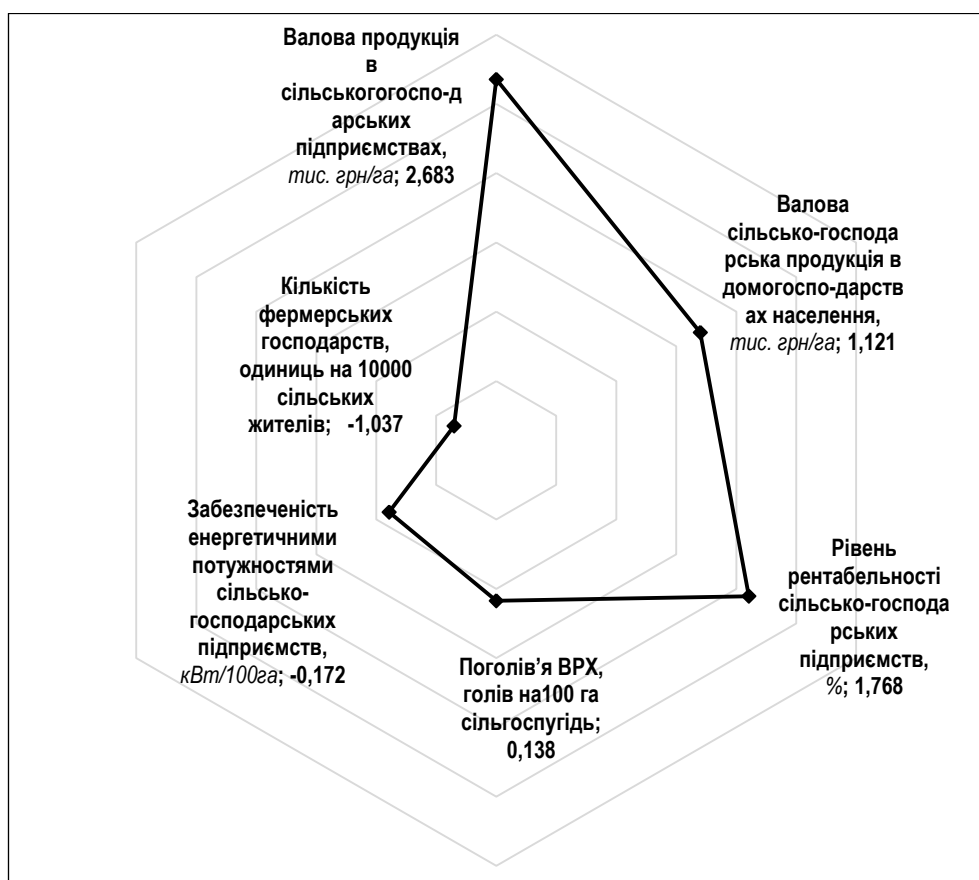

Рис. 3. Показники групового індексу "економічна складова" Івано-Франківської області в 2013 р.

Джерело: визначено автором.

Наступний етап – групування регіонів за інтегральним індексом сталого розвитку сільського господарства. Розглянемо існуючі методичні підходи до групування об'єктів дослідження за інтенсивністю прояву основної ознаки¹ [18,с. 6]. Варто відзначити недосконалість кластеризації методом k-середніх для цих потреб, яка полягає у необхідності знати точну кількість кластерів, що задаються екзогенно. Неприпустимим є використання формули Стеджерса, оскільки це метод визначення оптимальної кількості інтервалів, на які розбивається діапазон виміру ознаки дослідження, при побудові гістограми. Заслугове на увагу групування на основі критеріальних лімітованих меж. Однак не можна погодитись з авторським підходом до формування груп за гранично допустимим значенням на рівні -10% від середнього по країні, оскільки використання методу в періоди кризи та піку зростання економічної

¹ На думку Є.Алаєва, класифікація – це групування об'єктів дослідження переважно за кількісними ознаками, а виділені класи відображають інтенсивність прояву ознаки, динаміку розвитку чи ієрархічний порядок об'єктів. Типологія передбачає групування об'єктів дослідження по групах, що чітко різняться між собою за якісними ознаками з присвоєнням їм певного типу. Прикладом типології є статус сільських територій за методологією ОЕСР: переважно сільські, переважно міські та проміжні.

системи викликає запитання. На нашу думку, в такому випадку гранично допустимі значення доцільно визначати на етапі стандартизації показників до норми (оптимального чи граничного значення) [9, с. 79–80; 7, с. 126].

Класифікацію регіонів за отриманим інтегральним індексом сталого розвитку сільського господарства проведемо за допомогою методу рівного розподілу значень. Для зручності задаємо 5 класів: розвинені регіони – 81–100% показника розмаху варіації; вищі за середній рівень розвитку – 61–80%; середньорозвинені – 41–60%; нижчі за середній рівень – 21–40%; відсталі – 0–20% (рис. 4).

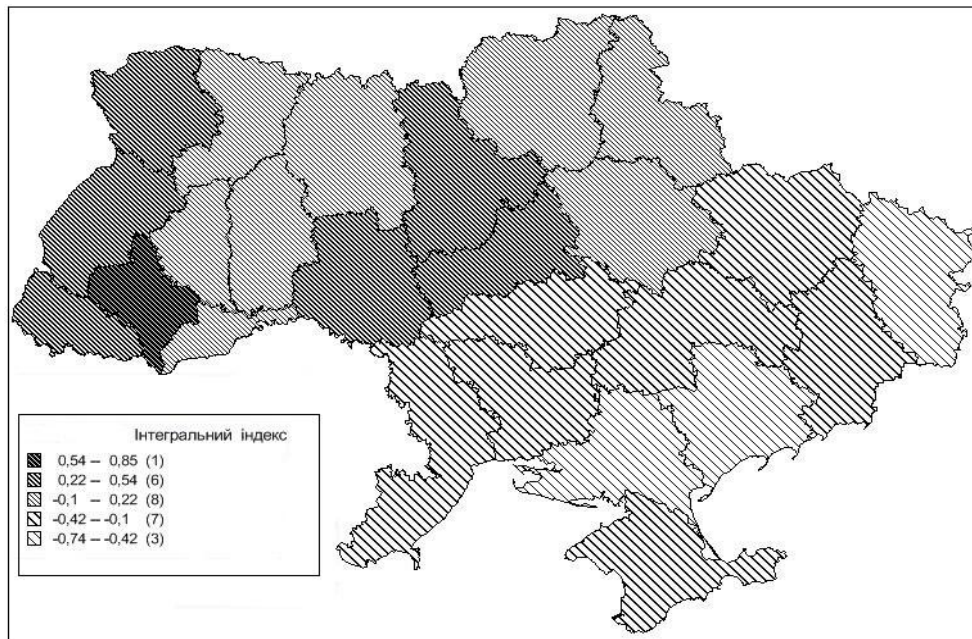

Рис. 4. Інтегральний індекс сталого розвитку сільського господарства у регіонах України в 2013 р.

Джерело: визначено автором.

Як видно з рис. 4, найчисельнішу групу становлять регіони з середнім рівнем розвитку: Полтавська, Житомирська, Хмельницька, Чернігівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька, Сумська області. Другою за чисельністю є група з рівнем розвитку, нижчим за середній: Харківська, Донецька, АР Крим, Одеська, Дніпропетровська, Кіровоградська, Миколаївська, Луганська області. Серед головних причин низького рівня розвитку зазначених груп регіонів – відстале сільськогосподарське виробництво (низький показник валової продукції з 1 га сільгоспугідь і рослинницька спеціалізація галузі), висока розораність і частка виснажливих культур у посівній площі.

Висновки. В результаті дослідження виявлено переваги застосування методу ізотропної стандартизації показників і цей методичний підхід використаний для обрахунку інтегрального показника сталого розвитку сільського господарства. Вагові коефіцієнти не використовувалися, оскільки прийнято, що складові сталого розвитку є рівноцінними. Методом рівномірного розподілу значень (з метою найбільшої відповідності регіонів у групах їхньому

рівню розвитку) здійснено групування регіонів України і результати подано на картосхемі.

Вагому частину проведеної роботи становив відбір показників для характеристики окремих блоків – економічного, соціального, екологічного – для інтегральної трикритеріальної оцінки рівня сталого розвитку.

За інтегральною оцінкою сталого розвитку сільського господарства серед регіонів лідирують Івано-Франківська, Львівська та Київська області, галузевий розвиток яких характеризується збалансованістю складових. Вінницька, Черкаська і Полтавська області – демонструють високий показник економічної складової, проте мають проблеми з екологічними аспектами сільськогосподарської діяльності.

Інтегральна оцінка є важливим елементом аналізу, що може слугувати основою для прийняття виважених оперативних і стратегічних управлінських рішень, формування стратегій розвитку сільського господарства і сільського розвитку у регіонах.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з уточненням системи показників сталого розвитку (зокрема, перевіркою показників на мультиколінеарність), удосконаленням запропонованої методики з погляду оцінки результатів просування до сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Жаворонкова Г.В. Методичні підходи до визначення інтегрального показника економічної безпеки аграрної сфери на регіональному рівні / Г.В.Жаворонкова, В.О.Жмуденко // Економічний аналіз : зб. наук. пр. / Тернопільський НЕУ. – Тернопіль : Вид-во ТНЕУ "Економічна думка", 2010. – Вип. 7. – С. 42–45.
2. Залізко В.Д. Шляхи підвищення ефективності виробничих ресурсів сільського господарства України у контексті зміцнення економічної безпеки / В.Д.Залізко // Економіка АПК. – 2014. – № 10. – С. 19–26.
3. Котикова О.І. Методологічні та методичні основи комплексної оцінки стійкого розвитку сільськогосподарського землекористування [Електронний ресурс] / О.І.Котикова. – Доступний з : <http://www.sworld.com.ua/konfer27/447.pdf>
4. Піменова О.В. Модель оцінки рівня ефективності форм господарювання в аграрному секторі / О.В.Піменова // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 4. – С. 63–72.
5. Попова О.Л. Система індикаторів сталого сільськогосподарського розвитку / О.Л.Попова // Статистика України. – 2010. – № 4. – С. 61–65.
6. Судомир С. Синергетична методологія оцінки результативності розвитку регіонально-аграрного сектора економіки України / С.Судомир // Економіст. – 2014. – № 2. – С. 31–33.
7. Цибуляк В.Я. Інституційні засади сільського розвитку в Україні: науково-прикладний аспект: монографія / В.Я.Цибуляк; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозув. НАН України". – К., 2014. – 272 с.
8. Лазарева Є.В. Методичний підхід до оцінки конкурентоспроможності регіону / Є.В.Лазарева, Н.В.Яблонська // Регіональна економіка. – 2011. – № 1. – С. 23–31.
9. Стасюк О.М. Інтегральна оцінка конкурентоспроможності регіонів України / О.М.Стасюк, І.А.Бевз // Економіка та прогнозування. – 2012. – № 1. – С. 75–86.
10. Саенко Ю.И. Моделирование показателей развития социальной инфраструктуры / Ю.И.Саенко ; Ин-т философии АН УССР. – К. : Наукова думка. – 1991. – 167 с.
11. Постанова КМУ "Про запровадження проведення оцінки результатів діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій" від 09.06.2011 № 650 [Електронний ресурс]. – Доступний з : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/650-2011-p>
12. Махсма М.Б. Регіональні аспекти оцінки рівня життя сільського населення / М.Б.Махсма // Економіка і прогнозування. – 2011. – № 4. – С. 127–138.

13. Белов О.В. Методичні підходи до оцінки рівня конкурентоспроможності торгівельного підприємства / О.В.Белов, Л.М.Кириченко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2011. – Спецвипуск 33, ч. 1. – С. 18–25.
14. Уманець Т.В. Оцінка інвестиційної привабливості регіону за допомогою інтегральних індексів / Т.В.Уманець // Економіка і прогнозування. – № 4. – 2006. – С. 133–146.
15. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в эконометрическом моделировании / В.Плюта ; пер. с польск. В.В.Иванова. – М. : Финансы и статистика, 1989. – 175 с.
16. Лисецький А.С. Продовольча безпека України: теорія, методологія, емпіричний аналіз / А.С.Лисецький. – К. : Оріяни, 2005. – 374 с.
17. Юхименко П.І. Дискримінантна модель інтегральної оцінки ризику неплатоспроможності сільськогосподарських підприємств / П.І.Юхименко, О.М.Загурський, С.С.Волков // Економіка АПК. – 2011. – № 1 (195). – С. 114–120.
18. Алаев Э.Б. Экономико-географическая терминология / Э.Б.Алаев – М. : Мысль. – 1977. – 199 с.

Надійшла до редакції 20.10.2014 р.

Олиферук С.И.

младший научный сотрудник Института экономики и прогнозирования НАН Украины

ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Рассмотрены методические подходы к интегральной оценке уровня развития сельского хозяйства. На основе усовершенствованного подхода проведена интегральная оценка устойчивого развития сельского хозяйства в разрезе регионов по сформированной системе показателей.

Ключевые слова: *интегральная оценка развития, сельское хозяйство, устойчивое развитие, регионы Украины.*

S.Olyferuk, Junior Researcher,

Institute for Economics and Forecasting, NAS of Ukraine

INTEGRATED ASSESSMENT OF THE SUSTAINABLE AGRICULTURAL DEVELOPMENT: A REGIONAL ASPECT

The author has made an integrated assessment of sustainable agricultural development in the regions of Ukraine and grouped based on an improved methodological approach and the existing system of indicators.

By the criterion of sustainable agriculture, the leading regions are Ivano-Frankivsk and Lviv regions characterized by a balance of economic, social and environmental components, including moderate arable rate and predominant orientation local food needs of the region.

The proposed methodological approach can be used to make informed management decisions and in elaborating strategies for agricultural development in the regions.

Key words: *integrated assessment of development, agriculture, sustainable development, the regions of Ukraine.*